

به نام خدا

برنامه‌سازی ییشوفته

دانشگاه شهید بهشتی · دانشکده مهندسی کامپیووتر

دکتر مجتبی وحیدی اصل

وراثت

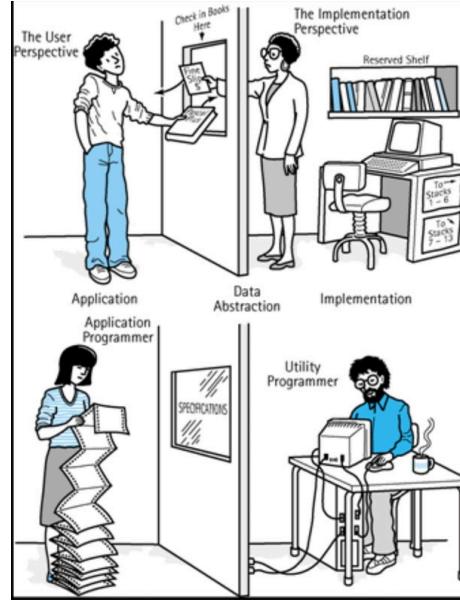
پارسا حمزه ئى

فهرست مطالب

1. انتزاع و کپسوله بندی
2. پلی مورفیسم
3. ارثبری
4. انواع ارث بری
5. زیرکلاس ها و ایرکلاس ها
6. کلمه کلیدی SUPER

انتزاع (Abstraction)

انتزاع چیست؟ یکی از مزایای شیئ گرایی انتزاع است، به پنهان کردن جزئیات داخلی از چشم کاربران، **انتزاع (abstraction)** گفته میشود. کاربر باید تنها کارکرد و خروجی وسیله را، مطابق با نیاز های خویش بداند.

استفاده میکنیم **abstract** و **interface** در جاوا برای رسیدن به انتزاع، از کلاس : [نکته](#).

Abstract Method چیست ؟

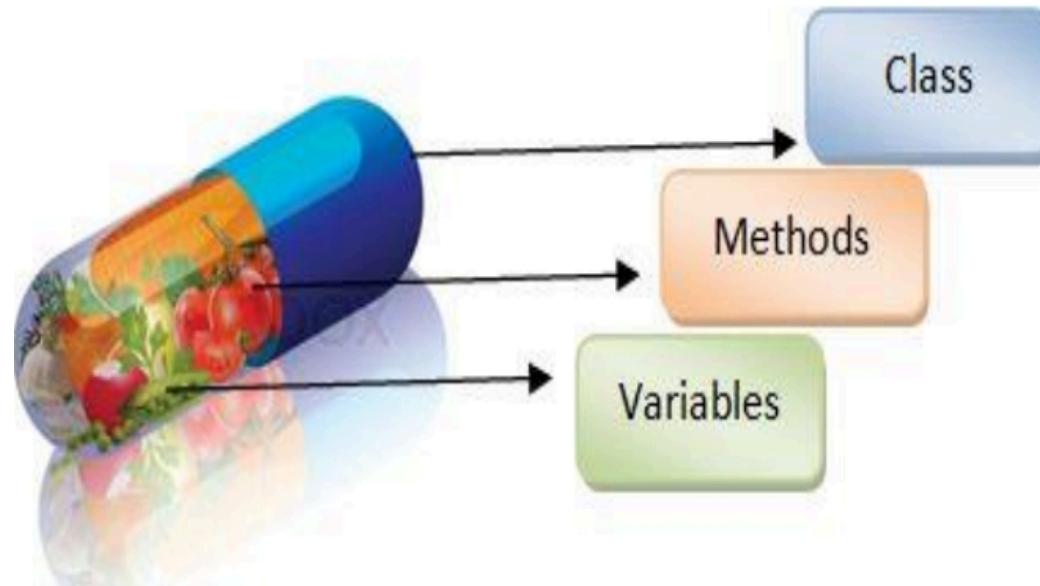
متدى که برای همه اشیاء یک کلاس وجود دارد اما جزئیات دقیق و پیاده سازی آن، در خود کلاس غیر ممکن بوده و در هر زیرکلاس پیاده سازی میشود را متندی انتزاعی میگویند.

اگر در یک کلاس، متدى انتزاعی تعریف کنیم، باید آن کلاس را انتزاعی تعریف کنیم : [نکته](#)
همچنین از یک کلاس انتزاعی، نمیتوان نمونه ای ایجاد کرد!

کپسوله بندی (encapsulation)

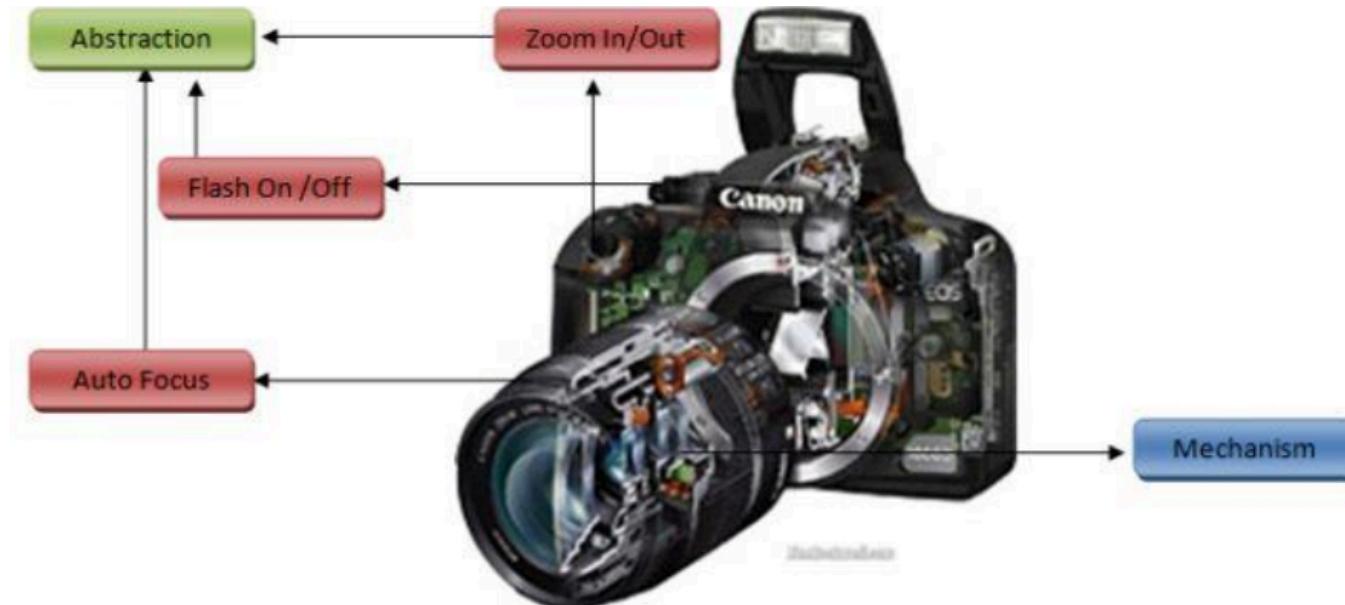
کپسوله بندی چیست ؟

ترکیب و بسته بندی داده ها و متند ها در یک واحد به نام شیء، اصطلاحا کپسوله بندی گفته میشود.
به عنوان مثال هر کلاس در جاوا، یک کپسوله بندی است.

تفاوت کپسوله بندی و انتزاع

یک دوربین عکاسی دیجیتال مانند تصویر زیر در نظر بگیرید :

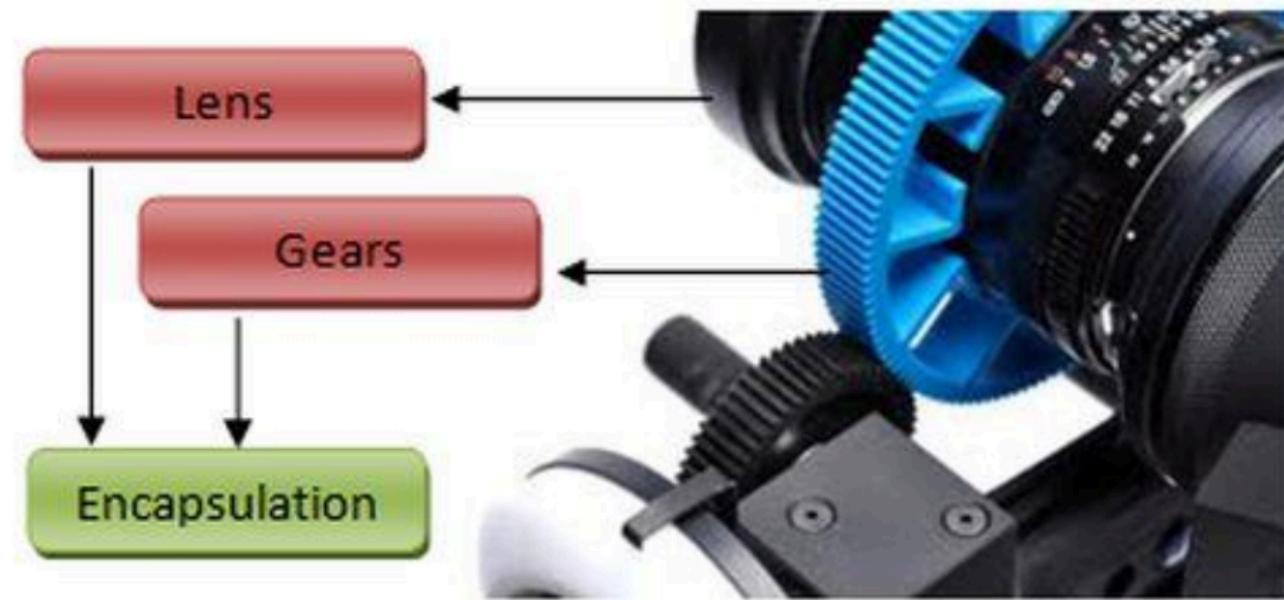
بر روی دفترچه راهنمای این دوربین نوشته شده است

کلیک کنید و در هنگام زوم شدن دوربین حرکت لنز را حس zoom in و zoom out کاربر محترم، در هنگام استفاده از دوربین دیجیتال کافیست بر روی دکمه های "خواهید نمود

حال اگر دوربین را باز کنید با مکانیزم پیچیده آن رو برو خواهید شد که برای شما قابل فهم نخواهد بود

فشردن دکمه عکاسی و گرفتن عکس (نتیجه دلخواه) **انتزاع** نامیده میشود

کلیک میکنیم، در درون ساختار دوربین مکانیزم هایی شامل چرخ دنده ها و zoom in/out همانظور که در تصویر زیر مشخص است، زمانی که ما بر روی دکمه : لنز ها، این خواسته مارا برآورده میکنند

به ترکیب این چرخ دنده ها و لنز ها اصطلاحا **کپسوله بندی** گفته میشود که به عکاس امکان می دهد زومینگ را به نرمی و سادگی انجام دهد.

پس میتوان نتیجه گرفت: انتزاع از طریق کپسوله بندی امکان پذیر شده است.

درواقع انتزاع جنبه طرایحی مسئله را انجام میدهد و کپسوله بندی مسئول پیاده سازی مسئله است.

چند ریختی (Polymorphism)

پلی مورفیسم یا چند ریختی چیست ؟

پلی مورفیسم یعنی کاری به شکل ها یا شیوه های مختلفی انجام شود.

به عنوان مثال "صحبت کردن" در بین همه حیوانات مشترک است، اما هر حیوانی گویش و صدای خاص خودش را دارد :

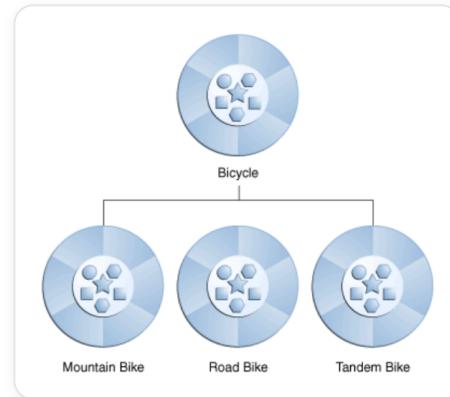
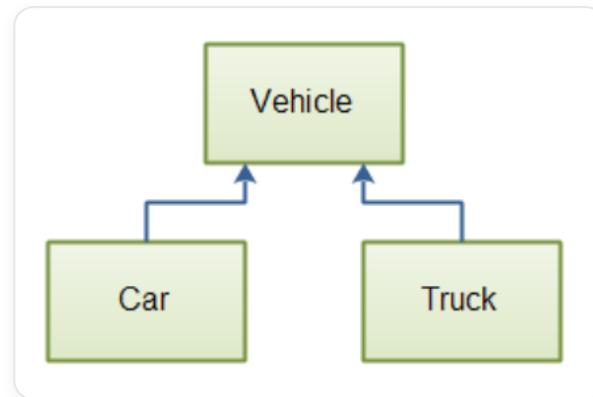
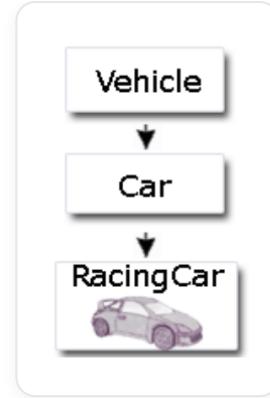

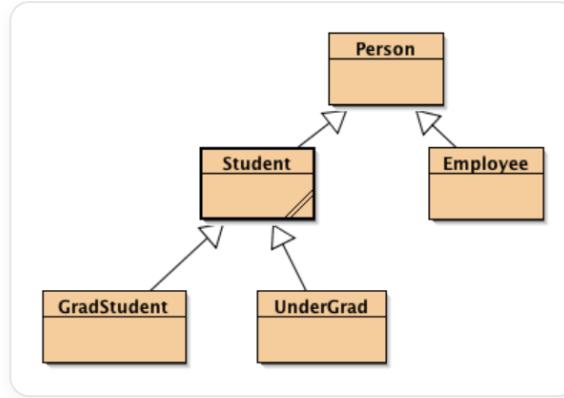
استفاده میکنیم (overriding) در جاوا برای رسیدن به پلی مورفیسم از باز نویسی متند.

میباشد **abstract** نکته : در این مثال متند "صحبت کردن" برای کلاس حیوان انتزاعی

ارثی (inheritance)

ارثی چیست ؟ فرض کنید میخواهید کلاسهایی تعریف کنید تا شکل هایی مثل دایره، مثلث و مستطیل را مدلسازی کند. این کلاسها دارای صفات مشترک زیادی هستند مساحت ، محیط و ... به همین دلیل بهترین راه برای طراحی این کلاسها و پرهیز از تکرار نویسی، استفاده از **وراثت** است! مثال هایی از وراثت در شکل های زیر مشاهده میکنید :

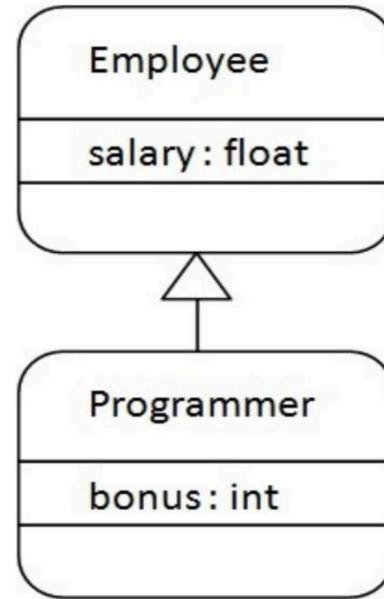

: قاعده نحوی وراثت به صورت زیر است

```
In [ ]: class Subclass-name extends Superclass-name {
    //methods and fields
}
```

کلمه کلیدی **extends** میگوید که شما کلاس جدیدی ایجاد کرده اید که از یک کلاس موجود ارث بری می کند به کلاس موجود، **ابرکلاس** یا کلاس والد (پدر) گفته میشود و به کلاس جدید نیز، **کلاس فرزند** میگویند. در تصاویر، پیکان همیشه از فرزند به پدر رسم میشود :

یک برنامه نویس را که از کارمند ارث بری میکند، چاپ کند (salary) و پاداش (bonus) بر اساس شکل بالا، برنامه ای بنویسید که حقوق

```

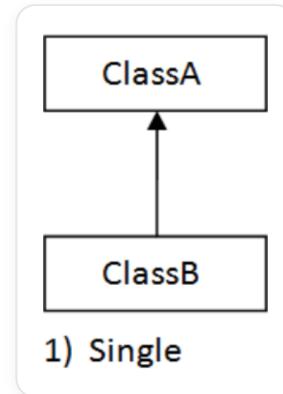
In [ ]: class Employee {
    float salary = 40000 ;
}

class Programmer extends Employee {
    int bonus = 10000 ;
    public static void main(String args[]){
        Programmer p = new Programmer();
        System.out.println("Programmer salary is : " + p.salary);
        System.out.println("Bonus of Programmer is : " + p.bonus);
    }
}
  
```

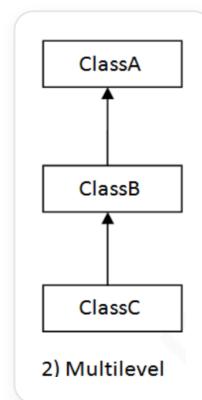
انواع ارث بری

سه نوع ارث بری بر اساس کلاس والد قابل تعریف است :

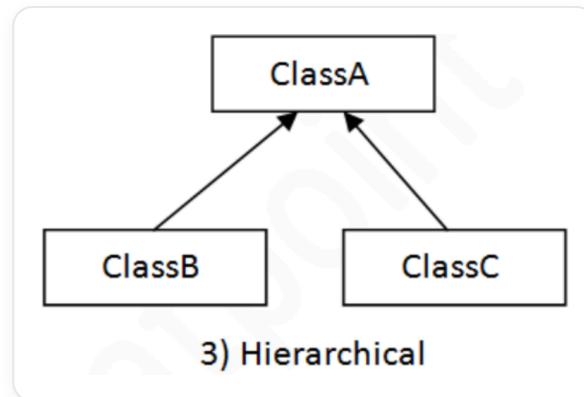
• ساده:

چند سطحی:

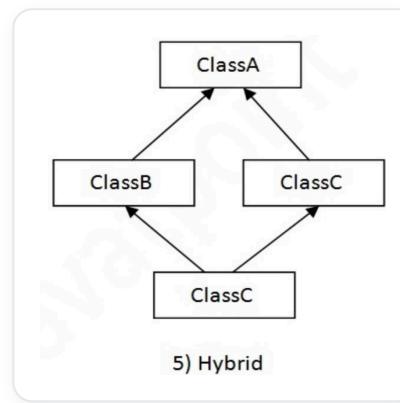
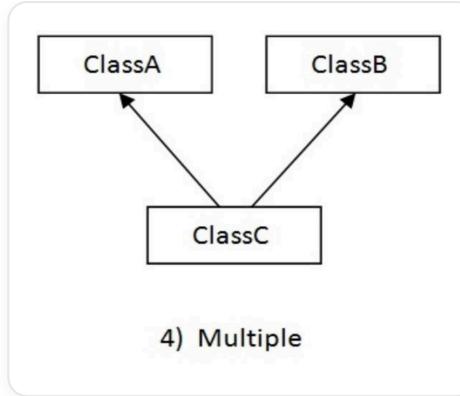
سلسله مراتبی:

نکته : در جاوا ارث بری ترکیبی (هیبرید) و چندگانه تنها از طریق کلاس‌های واسط امکان پذیر است که بعده توضیح داده خواهد شد.

ارث بری چندگانه

ارث بری چندگانه چیست ؟ هرگاه کلاسی بخواهد از چند کلاس ارث بری کند، به این نوع ارث بری، ارث بری چندگانه گفته میشود.

در جاوا ارث بری چندگانه پشتیبانی نمیشود. دلیل این امر، کاهش پیچیدگی و ساده سازی زبان است!

مثالی از ارث بری چندگانه :

در مثال زیر، دو کلاس والد متذی به نام msg دارند و کامپایلر نمی داند کدام را برای فرزند ارث برد. لذا در هر حالت (حتی عدم وجود متدهای هم نام در کلاسهای والد) جاوا برای ارث برعی چندگانه، خطای زمان کامپایل میگیرد.

```
In [ ]: class A{
    void msg(){
        System.out.println("hello");
    }
}
class B{
    void msg(){
        System.out.println("welcome");
    }
}
class C extends A,B { //suppose if it were
    public static void main(String args[]){
        C obj = new C();
        obj.msg(); //Now which msg() method be invoked?
    }
}
```

Up/Down Casting

هر زیر کلاس، که از ابرکلاس ارث بری میکند، از نوع ابرکلاس نیز میباشد.
به عنوان مثال دایره و مستطیل و ... هر کدام یک شکل هستند، یا گربه و سگ و ... هر کدام حیوان هستند !
به همین دلیل میتوان زیرکلاس هارا از نوع ابرکلاس هم تعریف کرد و آنها را به زیرکلاس (اگر از جنس زیرکلاس باشند) تبدیل کرد .
البته دقت کنید در متدهای انتزاعی ، نوع دقیق شیئ تعیین کننده رفتار است نه نوع ارجاء آن !

```
In [ ]: class Animal{
}

class Dog extends Animal {
```

```
public static void main(String args[]){
    Animal a = new dog();
    Dog b = (Dog) a;
}
```

تمرین زیرکلاس و ابرکلاس

برنامه ای با مشخصات زیر بنویسید : ابر کلاس :

GeometricObject

fields :

- color : String

► The color of the object (default : white)

- filled : boolean

► Indicates whether the object is filled with a color (default : false)

- dateCreated : jaba.util.Date

► The date when the object was created

methods :

+ GeometricObject ()

► Creates a GeometricObject.

+ GeometricObject (color : String , filled : boolean)

► Creates a GeometricObject with the specified color and filled values.

+ getColor () : String

► Returns the filled property.

+ setColor (color : String) : void

► Sets a new color.

+ isFilled (filled : boolean) : void

► Returns the filled property.

+ setFilled (filled : boolean) : void

►set a new filled property.
+ getDateCreated () : java.utin.Date
►Returns the dateCreated.
+ toString () : String
►Returns a string representation of this object

---

2 زیر کلاس ها : class name :

Circle

fields :

- radius : double

methods :

+ Circle ()

+ Circle (radius : double)

+ Circle (radius : double , color : String , filled : boolean)

+ getRadius () : double

+ setRadius (radius : double) : void

+ getArea () : double

+ getPerimeter () : double

+ getDiameter () : double

+ printCircle () : void

---

3 class name :

Rectangle

fields :

- width : double

- height : double

methods :

+ Rectangle ()

```
+ Rectangle ( width : double , height ; double )
+ Rectangle ( width : double , height ; double , color : String , filled : boolean )
+ getWidth () : double
+ setWidth ( width : double ) : void
+ getHeight () : double
+ setHeight ( height : double ) : void
+ getArea () : double
+ getPerimeter () : double
```

```
In [ ]: public class GeometricObject1 {
    private String color = "white";
    private boolean filled;
    private java.util.Date dateCreated;
    /** Construct a default geometric object */
    public GeometricObject1() {
        dateCreated = new java.util.Date();
    }
    /** Construct a geometric object with the specified color
     * and filled value */
    public GeometricObject1(String Color, boolean filled) {
        dateCreated = new java.util.Date();
        this.color = color;
        this.filled = filled;
    }
    /** Return color */
    public String getColor() {
        return color;
    }
    /** Set a new color */
    public void setColor(String color) {
        this.color = color;
    }
    /** Return filled. Since filled is boolean,
     its get method is named isFilled */
    public boolean isFilled() {
        return filled;
    }
}
```

```
/** Set a new filled */
public void setFilled(boolean filled) {
    this.filled = filled;
}
/** Get dateCreated */
public java.util.Date getDateCreated() {
    return dateCreated;
}
/** Return a string representation of this object */
public String toString() {
    return "created on " + dateCreated + "\ncolor: " +
        color + " and filled: " + filled;
}
}
```

```
In [ ]: public class Circle4 extends GeometricObject1 {
    private double radius;
    public Circle4() {
    }
    public Circle4(double radius) {
        super();
        this.radius = radius;
    }
    public Circle4(double radius, String color, boolean filled) {
        super(color, filled);
        this.radius = radius;
        //setColor(color);
        //setFilled(filled);
    }
    /** Return radius */
    public double getRadius() {
        return radius;
    }
    /** Set a new radius */
    public void setRadius(double radius) {
        this.radius = radius;
    }
    /** Return area */
    public double getArea() {
        return radius * radius * Math.PI;
```

```
}

/** Return diameter */
public double getDiameter() {
    return 2 * radius;
}

/** Return perimeter */
public double getPerimeter() {
    return 2 * radius * Math.PI;
}

/* Print the circle info */
public void printCircle() {
    System.out.println(toString() + "The circle is
created " + getDateCreated() +
" and the radius is " + radius);
}

public String toString() {
    return "Circle WWW " + getColor() +
super.toString();
}

}
```

```
In [ ]: public class Rectangle1 extends GeometricObject1 {
    private double width;
    private double height;
    public Rectangle1() {
    }
    public Rectangle1(double width, double height) {
        this.width = width;
        this.height = height;
    }
    public Rectangle1(double width, double height, String color, boolean filled) {
        this.width = width;
        this.height = height;
        setColor(color);
        setFilled(filled);
    }
    /** Return width */
    public double getWidth() {
        return width;
    }
```

```
/** Set a new width */
public void setWidth(double width) {
    this.width = width;
}
/** Return height */
public double getHeight() {
    return height;
}
/** Set a new height */
public void setHeight(double height) {
    this.height = height;
}
/** Return area */
public double getArea() {
    return width * height;
}
/** Return perimeter */
public double getPerimeter() {
    return 2 * (width + height);
}
```

```
In [ ]: public class TestCircleRectangle {
    public static void main(String[] args) {
        Circle4 circle = new Circle4(1);
        System.out.println("A circle " + circle.toString());
        System.out.println("The radius is " + circle.getRadius());
        System.out.println("The area is " + circle.getArea());
        System.out.println("The diameter is " + circle.getDiameter());
        Rectangle1 rectangle = new Rectangle1(2, 4);
        System.out.println("\nA rectangle " + rectangle.toString());
        System.out.println("The area is " + rectangle.getArea());
        System.out.println("The perimeter is " + rectangle.getPerimeter());
    }
}
```

ارث بری از ابرکلاسها

آیا سازنده ابرکلاسها ، ارث بری میشوند ؟ خیر به ارث برده نمی شوند !
قبل تر دیدیم که سازنده ها به صورت ضمنی یا صریح در بدن کلاس قرار داده می شوند.

یک سازنده برای ایجاد یک نمونه (یک شیئ جدید) از یک کلاس استفاده میشود

استفاده نشود **super** انجام می شود. اگر کلمه کلیدی **super** برخلاف فیلد های داده ای و متدها، با استفاده از کلمه کلیدی درواقع یک سازنده ممکن است یک سازنده سربارگذاری شده یا سازنده ابرکلاسشن را فراخوانی کند . کلاس پدر به طور خودکار فراخوانی می شود no-arg سازنده را به عنوان اولین دستور در سازنده قرار می دهد **super()** اگر هیچ یک از این دو ، مشخصا فراخوانی نشوند، کامپایلر به طور خودکار

به عنوان مثال کد زیر :

```
public A(){  
    public A(){  
        super();  
    }  
}
```

```
public A( double d ){  
    // some statements  
    public A(){  
        super();  
        // some statements  
    }  
}
```

در کلاس فرزند استفاده می شود و به والد آن کلاس اشاره می کند **super** کلمه کلیدی :

برای ارجاع به متغیر نمونه کلاس والد، وقتی هر دو یک فیلد هم نام دارند، استفاده نشود **super** اگر از کلمه کلیدی

```
In [ ]: class Vehicle{
    int speed = 50;
}

class Bike3 extends Vehicle{
    int speed = 100;
}

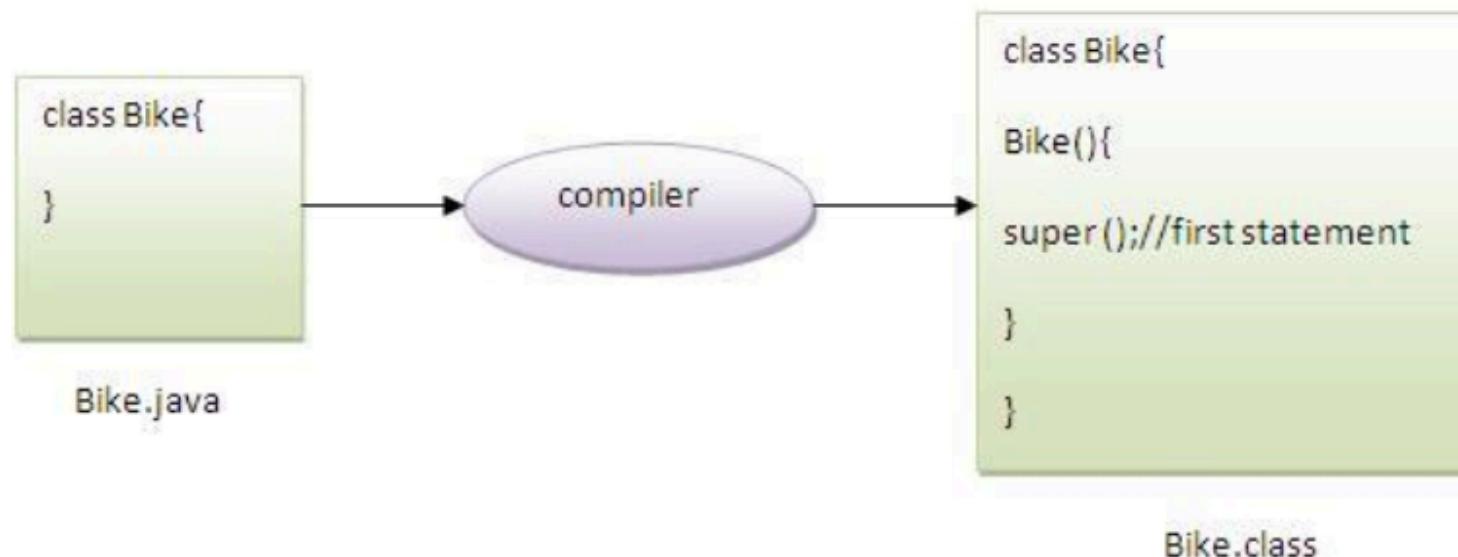
void display(){
    System.out.println(speed); // will print speed of Bike
}
public static void main(String args[]){
    Bike3 b = new Bike3();
    b.display();
}
```

```
In [ ]: class Vehicle{
    Vehicle(){
        System.out.println("Vehicle is created!");
    }
}

class Bike5 extends Vehicle{
    Bike5(){
        super(); //will invoke parent class constructor
        System.out.println("Bike is created");
    }
}
public static void main(String args[]){
    Bike5 b = new Bike5();
}
```

کلمه کلیدی **super** برای فراخوانی متدهای کلاس والد

همانطور که میدانیم، اگر خود ما سازنده ای قرار ندهیم، سازنده پیش فرض توسط کامپایلر ایجاد می شود. در کلاس فرزند، کامپایلر به طور خودکار کلمه () را به عنوان اولین دستور به سازنده فرزند اضافه می کند.

برای فراخوانی متد کلاس والد استفاده می شود **super** در موقعی که متد فرزند با متد والد همنام باشد، از کمله کلیدی

```
In [ ]: class Person{  
    void message(){  
        System.out.println("Welcome");  
    }  
}  
  
class Student16 extends Person{  
    void message(){  
        System.out.println("Welcome to java");  
    }  
}
```

```

}

void display(){
    message() //will invoke current class message() method
    super.message() //will invoke parent class message() method
}

public static void main(String args[]){
    Student16 s = new Student16();
    s.display();
}

```

زنجیره سازنده ها

ایجاد یک شیء از یک کلاس تمامی سازنده های آن و ابرکلاسهای آن را در قالب زنجیره ای وراثتی فراخوانی می کند که به آن زنجیره سازنده ها گفته می شود.

به عنوان مثال کد زیر را در نظر بگیرید :

```
In [ ]: public class Faculty extends Employee {
    public static void main(String[] args) {
        new Faculty();
    }
    public Faculty() {
        System.out.println("(4) Faculty's no-arg constructor is invoked");
    }
}

class Employee extends Person {
    public Employee() {
        this("(2) Invoke Employee's overloaded constructor");
        System.out.println("(3) Employee's no-arg constructor is invoked");
    }
}
```

```
    }
    public Employee(String s) {
        System.out.println(s);
    }
}

class Person {
    public Person() {
        System.out.println("(1) Person's no-arg constructor is invoked");
    }
}
```

ردگیری اجرای کد

در هنگام اجرای کد، به ترتیب زیر اجرا می شود :

1_ Start from the main method :

اجرا میشود public static void main(String args[]); در ابتدا خط دوم، تابع main.

2_ Invoke Faculty constructor :

new Faculty(); اجرا میشود که ارجاع میشود به Faculty سپس خط سوم، یعنی متدهای public Faculty.

3_ Invoke Employee's no-arg constructor :

اجرا میشود یعنی خط یازدهم employee ارث بری میکند، سازنده employee از faculty است در ادامه چون();

4_ Invoke Employee(String) constructor :

this("2) Invoke Employee's overloaded constructor");
public Employee(String s); با ورودی رشته را اجرا میکند Employee خود سازنده بدون آرگومان، سازنده؛

5_Invoke Person() constructor :

را صدا میزند () ارث بری میکند، در ادامه سازنده بدون آرگومان Person از کلاس Employee چون();
6_System.out.println("1 Person's no-arg constructor is invoked");
7_System.out.println(s);
8_System.out.println("3 Employee's no-arg constructor is invoked");
9_System.out.println("4 Faculty's no-arg constructor is invoked");
بعد اجرای متدهای پرینت، برنامه پایان میابد.

را با آرگومان صدا کنیم super تعریف کنیم، باید در زیرکلاس ها سازنده no-arg نکته : اگر در یک ابرکلاس، سازنده ای غیر

خطای برنامه زیر را بیابید :

```
In [ ]: public class Apple extends Fruit {  
}  
class Fruit {  
    public Fruit(String name) {  
        System.out.println("Fruit's constructor is invoked");  
    }  
}
```

نکات اضافی

دونستن نکات زیر توی فهمیدن درس و نوشتن کد کمکتون میکنه :

از ویژگی های مهم زبان های شیئ گرا میباشند Inheritance و Encapsulation و polymorphism.

تعریف شود **abstract** اگر کلاسی دارای متدهای انتزاعی باشد (حتی یک متدهای کلاس باید انتزاعی

اگر کلاسی از یک کلاس انتزاعی ارث بری کند، باید تمام متدهای انتزاعی را کامل پیاده سازی کند در غیر این صورت باید آن هم انتزاعی باشد.

در جاوا ۸ به نوعی وراثت چندگانه ممکن شد، راجب آن تحقیق کنید.

خودمون رو بسنجیم

این بخش برای این طراحی شده که در پایان مطالعه این اسلاید، بتونی خودت رو محک بزنی و ببینی آیا مفاهیم رو به خوبی یاد گرفتی یا نه. سوالات زیر رو مرور کن و سعی کن بدون نگاه کردن به متن درس، به اون ها پاسخ بدی.

- دارد؟ **abstraction** چیست و چه تفاوتی با کپسوله بندی **encapsulation** انتزاع یا
- برای وراثت یک مثال بزنید و انواع آن را نام ببرید.
- چه کاربرد و عملکردی دارد؟ **super** کلمه کلیدی

پایان

در صورت هرگونه سوال یا پیشنهاد میتوانید با من در
(: ارتباط باشید)
gmail: Parsahamzeie@gmail.com
telegram: @ParsaHami